

Izjava iz Helsinkija

**o pojačanoj europskoj suradnji u
strukovnom obrazovanju i osposobljavanju**

Službeno priopćenje europskih ministara strukovnog obrazovanja i osposobljavanja¹, europskih socijalnih partnera² i Europske Komisije, koji su se sastali u Helsinkiju 5. prosinca 2006³. kako bi razmotrili prioritete i strategije Kopenhaškog procesa

I. EUROPA TREBA ULAGANJE U STRUKOVNO OBRAZOVANJE I OSPOSBLJAVANJE

Ulaganje u ljudski kapital i potrebne vještine

Obrazovanje i osposobljavanje imaju središnju ulogu u odgovoru na izazove s kojima se suočavamo u Europi: globalizacija, sve starije stanovništvo, pojavljivanje novih tehnologija i potrebnih vještina. Ovo se odražava na plan Europske Unije i na njezinu revidiranu Lisabonsku strategiju te njezine integrirane smjernice za rast i radna mjesta 2005 – 2008.⁴ potrebno je širenje i poboljšano ulaganje u ljudski kapital te prilagodbu sustava obrazovanja i osposobljavanja kao odgovor na izazove.

Strukovno obrazovanje i osposobljavanje čini velik dio cjeloživotnog učenja

Cjeloživotno učenje pokriva učenje u svim oblicima i u svim okruženjima. Strategije cjeloživotnog učenja⁵ trebale bi osigurati dobro funkcionirajuće tržište za osposobljavanje i široku bazu vještina. **SOO – strukovno obrazovanje i osposobljavanje** je integralni dio toga. Ono igra ključnu ulogu u akumulaciji ljudskog kapitala s ciljem postizanja ekonomskog rasta, zapošljavanja i socijalnih ciljeva. SOO je ključno sredstvo pružanja europskih građanima vještina, znanja i kompetencija potrebnih na tržištu rada i u društvu utemeljenom na znanju. Činjenica ostaje da se SOO brine za većinu osoba koje uče u Europi i značajan udio buduće radne snage trebati će strukovne vještine i kompetencije.

Dvojni izazov: uključivanje mladih ljudi i zaposlenih osoba

Europske politike SOO trebale bi promicati visoko kvalitetno inicijalno SOO i stvoriti uvjete koji će promicati vještine onih u radnoj snazi kroz nastavak SOO. Politike bi trebale uključiti sve mlade ljude u strukovnom osposobljavanju i/ili visokom obrazovanju, osiguravajući u isto vrijeme stjecanje vještina i kompetencija važnih za tržište rada i za njihove buduće živote. Nadalje, politike bi trebale služiti osobama koje su već zaposlene osiguravajući mogućnosti za daljnji razvoj kroz njihove karijere. Sustavi SOO trebali bi, kao dio fleksibilnih obrazovnih putova, pojačano omogućiti napredak prema daljnjem obrazovanju i osposobljavanju, posebno iz SOO u visoko obrazovanje.

Donošenje baze vještina ključne za radni život

SOO bi trebalo pružati široku bazu znanja i vještina relevantnu za radni život, u isto vrijeme ističući izvrsnost na svim razinama. Politike i prakse bi trebale procjenjivati relativne učinke ulaganja u različite stupnjeve vještina i kompetencija. Ponuda posrednih i tehničkih vještina kao i vještina na visokom stupnju trebala bi biti povećana kako bi se nadvladao manjak vještina i kako bi se pomoglo održati inovativnost i porast društva temeljenog na znanju.

Doprinošenje konkurentnosti i socijalnoj koheziji

SOO ima dvojni ulogu u doprinošenju konkurentnosti i u pojačavanju socijalne kohezije⁶. Politike SOO trebale bi se obraćati na sve skupine stanovništva, nudeći

atraktivne i izazovne putove za one s velikim potencijalom, a istovremeno obraćati se onima koji su pod rizikom obrazovnih nedostataka i isključenosti tržišta rada – posebno osobe koji rano napuštaju školu, osobe s niskim kvalifikacijama ili uopće bez kvalifikacija, osobe s posebnim potrebama, imigranti i stariji radnici. Ukratko, SOO trebalo bi biti nepristrano i učinkovito.⁷

Europske i nacionalne politike poboljšavanja SOO

Osnovno obrazovanje bi trebalo pružati mladim ljudima znanje, vještine, vrijednosti i stavove nužne na daljnje učenje, poduzetništvo i zapošljivost i pripremiti učenike da slijede općeobrazovne putove ili putove SOO ili kombinaciju oboje.

Mladi ljudi u SOO bi trebali steći vještine i kompetencije relevantne za zahtjeve tržišta rada, za zapošljavanje i za cjeloživotno učenje. Ovo zahtjeva da politike smanje stope „drop-outa“ iz SOO i da bolje pomognu prijelaz iz škole na posao, npr. kombinirajući obrazovanje i osposobljavanje s radom kroz naukovanje i učenje temeljeno na radu.

Vještine, kompetencije i mobilnost radne snage trebala bi biti promicana kroz ohrabrivanje priznavanja prijašnjeg učenja stečenog kroz osposobljavanje i radno iskustvo. Mogućnosti osposobljavanja trebale bi se pružiti onima u radnom životu. U isto vrijeme, mogućnosti učenja trebale bi biti dostupne osobama i skupinama s teškoćama, posebno onima manje obrazovanima.

Konkurentno poslovno okruženje i napregnuti nacionalni proračuni predstavljaju izazove u osiguravanju nužnog *ulaganja u vještine*. Javno i privatno ulaganje u SOO trebalo bi se unaprijediti kroz daljnji razvoj balansiranog i zajedničkog financiranja i mehanizama ulaganja. S takvom pozadinom, obrazovni sustavi trebali bi biti učinkoviti u pružanju očekivanih ishoda. Ovo zahtjeva bolje upravljanje sustavima osposobljavanja i reagiranje na promjenjiva zahtjeve za vještinama tržišta rada – osposobljavanje bi trebalo biti više pokretano potrebama.

II. OSTVARIVANJE – KOPENHAŠKI PROCES DONOSI REFORME

Raznolikost – prednost i izazov

Raznolikost europskih sustava SOO je prednost koja služi kao osnova za zajedničko učenje i nadahnuće za reforme. U isto vrijeme, zbog ove raznolikosti važno je povećati transparentnost i zajedničko razumijevanje pitanja jednakosti te pojačati zajedničko povjerenje između sustava i praksi SOO. Cilj bi trebao biti promicati europsko područje SOO u kojem su kvalifikacije i vještine stečene u jednoj zemlji, prepoznate po Europi, time podupirući mobilnost mladih ljudi i odraslih. Ovo područje SOO trebalo bi biti njegovano kroz korištenje zajedničkih okvira, instrumenata i oruđa te podupirano kroz konzistentnu upotrebu usporedivih podataka koji omogućuju donošenje politika temeljenih na dokazima.

Proces poboljšavanja provedbe; kvaliteta i privlačnost SOO

Kopenhaški proces⁸ o pojačavanju europske suradnje u Strukovnom obrazovanju i osposobljavanju pokrenut je kao europska strategija poboljšavanja cjelokupne provedbe, kvalitete i privlačnosti SOO u Europi. Od 2002. proces je značajno doprinjeo povećavanju vidljivosti i profilu SOO u Europi. On ima različite dimenzije:

Politički proces. Proces ima ključnu ulogu u naglašavanju važnosti SOO za donositelje politika. Pomaže usuglašavanju zajedničkih europskih ciljeva i svrha, razmatrajući nacionalne modele i inicijative te ističući primjere dobre prakse na europskoj razini. Na nacionalnoj razini, proces doprinosi jačanju fokusa na SOO i nadahnuo je nacionalne reforme.

Proces razvoja zajedničkih alata. Druga glavna uloga procesa je razvoj zajednički europskih okvira i alata, usmjerenih na pojačavanje transparentnosti i kvalitete kompetencija i kvalifikacija te pomažući mobilnost onih koji uče i radnika. Proces je položio put prema europskom tržištu rada i europskom području SOO komplementarnom europskom području visokog obrazovanja.

Proces koji promiče zajedničko učenje. Proces podupire europsku suradnju. Omogućava zemljama sudionicama da razmotre svoje politike u svjetlu iskustava iz drugih zemalja i pruža okvir za zajednički rad, učenje od drugih, dijeljenje ideja, iskustava i rezultata.

Proces koji uključuje dionike. Proces pojačava uključivanje različitih dionika i omogućava njihov doprinos zajednički ciljevima.

Kopenhagen – Maastricht - Helsinki

Prioriteti procesa prvo su bili zadani u Kopenhaškoj deklaraciji⁹ u prosincu 2002. u Maastrichtškoj izjavi¹⁰ iz prosinca 2004. bili su dodatno precizirani i prošireni, a po prvi puta bili su dogovoreni nacionalni prioriteti. Na drugom sastanku u Helsinkiju 5. prosinca 2006. proces je bio evaluiran i njegove strategije i prioriteti bili su razmotreni.

Fokusiraniji proces

Proces se gleda kao uspješan i nužan. Sada, četiri godine nakon Kopenhagena, važno je fokusirati se na nastavak posla te završavanje i stavljanje u praksu već započetih inicijativa. Međutim, trebalo bi osigurati fokusiraniji pristup s ograničenim brojem prioritetnih područja i jasnim ciljevima. Različite inicijative i alati trebali bi biti međusobno povezani i međusobno se podupirati, a SOO trebao bi se razviti na svim razinama kao ključan dio cjeloživotnog učenja s bliskim vezama s općim obrazovanjem.

Mjere inicirane procesom su dobrovoljne i razvijene su kroz suradnju od dna prema vrhu. Poseban naglasak stavljen je na uključivanje socijalnih partnera i sektorskih organizacija u svim fazama rada te pružanje povratnih informacija o nacionalnim iskustvima poslu na europskoj razini.

Za reforme je potrebno vrijeme – potrebna je postojanost

Dok Kopenhaški i Maastrichtški prioriteti ostaju valjani, proces bi trebao biti ojačan i posao fokusiran na sljedeća prioritetna područja:

1. Predodžba, status i privlačnost SOO. U ovom kontekstu veći naglasak trebao bi se staviti na dobro upravljanje sustavima SOO, ustanovama i /ili pružateljima usluga.
2. Daljnji razvoj, testiranje i primjena zajedničkih europskih alata. Cilj bi trebao biti da dogovoreni alati budu u funkciji do 2010.
3. Sistematičniji pristup osnaživanju zajedničkog učenja. Kako bi se ovo poduprlo, posebna pažnja trebala bi se posvetiti poboljšavanju djelokruga, usporedivosti i pouzdanosti statistika SOO do 2008.
4. Aktivna uključenost svih dionika u posao dok se Kopenhaški proces kreće prema fazi primjene.

Sljedeći sastanak za praćenje

Sljedeći sastanak za praćenje održati će se za dvije godine, kako bi se ocijenio napredak, kako bi se ojačalo prioritete i strategije SOO unutar radnog programa „Obrazovanje i osposobljavanje 2010.“ te kako bi se razmislilo o usmjerenju procesa nakon 2010.

III. REVIDIRANI PRIORITETI

1. Politika usmjerena na poboljšavanje privlačnosti i kvalitete SOO

Zemlje sudionice trebaju posvetiti više pažnje predodžbi, statusu i privlačnosti SOO. Ovo zahtjeva:

- poboljšano usmjeravanje kroz život trebalo bi bolje uzeti u obzir mogućnosti i zahtjeve SOO te radnog života, uključujući pojačano profesionalno orijentaciju i savjete u školama i za obitelji kako bi osigurala informirana odluka;
- otvoreni sustavi SOO koji pružaju pristup fleksibilnim, individualiziranim putovima i stvaraju bolje uvjete za tranziciju u radni život, napredovanje u daljnje obrazovanje i osposobljavanje, uključujući visoko obrazovanje, te koji podupiru razvoj vještina odraslih na tržištu rada;
- bliske veze s radnim životom, i u početnom i naknadnom SOO te povećanje mogućnosti za učenje na radnom mjestu;
- promicanje priznavanja neformalnog i informalnog učenja kako bi se podupro razvoj karijere i cjeloživotno učenje;
- mjere kojima će se povećati interes i sudjelovanje muškaraca i žena u onim područjima SOO u kojima su nedovoljno zastupljeni, primjerice žene u području tehnologije;
- razvoj i isticanje izvrsnosti u vještinama, npr. kroz primjenu svjetskih standarda ili organiziranjem natjecanja u vještinama¹¹.

U unapređivanju privlačnosti i kvalitete SOO, veći naglasak bi se trebao staviti na dobro upravljanje sustavima SOO i pružateljima usluga u donošenju programa rada SOO¹², kroz:

- odgovaranje na potrebe pojedinaca na tržištu rada, uključujući predviđanje potreba za vještinama. Posebna pažnja trebala bi se posvetiti potrebama malih i srednjih poduzetnika;
- visoko kvalificirane nastavnici koji kontinuirano prolaze stručni razvoj;
- nacionalni sustav osiguravanja kvalitete i poboljšavanja u suglasju s Zaključcima Vijeća o osiguravanju kvalitete u SOO¹³;
- poboljšavanje javnog i privatnog ulaganja u SOO kroz razvoj balansirano i zajedničko financiranje te mehanizme ulaganja;
- povećanje transparentnosti SOO sustava;
- jače vodstvo ustanova i/ili osposobljavanje pružatelja usluga unutar nacionalnih strategija;
- aktivno partnerstvo između različitih donositelja odluka i dionika, posebice socijalnih partnera i sektorskih organizacija, na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini.

2. Razvoj i primjena zajedničkih alata za SOO

Razvoj zajedničkih europskih alata trebao bi se nastaviti kako bi se pripremio put prema europskom području SOO te potpomogla konkurentnost europskog tržišta rada. Cilj bi trebao biti da dogovoreni alati budu u funkciji 2010.

Daljnji razvoj zajedničkih europskih alata posebno usmjerenih na SOO, kroz:

- razvoj i testiranje Europskog sustava prijenosa bodova za SOO¹⁴ (ECVET) kao alata za prikupljanje i prijenos, uzimajući u obzir posebnosti SOO i iskustava stečenih u Europskom sustavu prijenosa bodova¹⁵ (ECTS) u visokom obrazovanju;
- osnaživanje suradnje na poboljšavanju kvalitete korištenjem Europske mreže osiguravanja kvalitete¹⁶ (ENQA-VET) kako bi se potpomoglo stvaranje zajedničkog razumijevanja osiguravanja kvalitete i kako bi se njegovalo zajedničko povjerenje. Suradnja s visokim obrazovanjem trebala bi se nastaviti.

Daljnji razvoj zajedničkih europskih alata u kojima SOO ima glavnu ulogu, kroz:

- razvoj i testiranje Europskog kvalifikacijskog okvira¹⁷ (EQF) temeljenog na ishodima učenja, koji pruža veću sličnost i bolje veze između sektora SOO i visokog obrazovanja uzimajući u obzir međunarodne sektorske kvalifikacije;
- daljnji razvoj EUROPASS¹⁸-a kao jedinstvenog europskog okvira za transparentnost i alata za priznavanje neformalnog i informalnog učenja kako bi pomoglo i doprinijelo uvođenju EQF-a i ECVET-a.

Primjena zajedničkih europskih alata posebice usmjerenih na SOO, kroz:

- sudjelovanje u testiranju ECVET-a i poticanju njegove primjene;
- planiranje na principima koji su u podlozi Zajedničkog okvira osiguravanja kvalitete, kao što je istaknuto u Zaključcima Vijeća iz svibnja 2004. o osiguravanju kvalitete u SOO¹³, kako bi se promicala kultura unapređivanja kvalitete i šire sudjelovanje u ENQA-SOO mreži.

Primjena zajedničkih europskih alata u kojima SOO ima glavnu ulogu, kroz:

- povezivanje nacionalnih kvalifikacijskih sustava ili nacionalnih kvalifikacijskih okvira s EQF-om;
- podupiranje nacionalnih kvalifikacijskih sustava u povezivanju međunarodnih sektorskih kvalifikacija, koristeći EQF kao referentnu točku;
- primicanje širokog korištenja EUROPASS-a.

3. Jačanje zajedničkog učenja

Sistematičniji pristup je potreban kako bi se ojačalo zajedničko učenje, suradnja i dijeljenje iskustava i znanja. Ovo se treba podržati kroz:

- zajedničke koncepte i dogovorene definicije na europskoj razini kako bi se nacionalna rješenja, modeli i standardi lakše razumijevali;
- financiranje istraživanja i anketa o posebnim temama od strane Komisije kako bi se produbilo razumijevanje europskih sustava i praksi SOO i njihove veze s tržištem rada i drugim obrazovnim sektorima;
- monitoring od strane Komisije mreža, razmijene primjera dobre prakse i razvoj mehanizama koji se mogu koristiti za širenje znanja i stručnosti;
- sistematičan i fleksibilan okvir koji će poduprijeti aktivnosti vršnjačkog učenja u području SOO. Okvir bi trebao također podržati decentralizaciju vršnjačkog učenja.

Adekvatni i dosljedni podatci i indikatori ključni su za razumijevanje onoga što se događa u SOO, kako bi se ojačalo zajedničko učenje, za podršku istraživanju i polaganju temelja za politike osposobljavanja temeljenih na dokazima. Do sljedećeg pratećeg sastanka ministara u 2008. godini Komisija bi trebala:

- posvetiti posebnu pažnju poboljšavanju djelokruga, usporedivosti i pouzdanosti statistika SOO kako bi se napredak u razvoju SOO mogao vrednovati;
- posvetiti pažnju razvoju komponente SOO unutar koherentnog okvira indikatora i mjerila¹⁹;
- posvetiti posebnu pažnju razvoju statističkih informacija o ulaganju i financiranju SOO.

Ovo bi se najbolje postiglo korištenjem i kombiniranjem postojećih podataka da najbolje mjere, istovremeno osiguravajući adekvatne nacionalne/regionalne podatke o SOO i dosljednost i usporedivost s ostalim podacima o obrazovanju i osposobljavanju.

4. Uključivanje svih dionika

Uspješnost Kopenhaškog procesa oslanja se na aktivnu uključenost svih dionika u području SOO, uključujući posebice socijalne partnere na europskoj i nacionalnoj razini, sektorskih organizacija i pružatelja SOO. Ovo zahtjeva:

- precizne i jasne informacije o procesu, njegovoj pozadini, prioritetima i aktivnostima te učinkovitim prijenosu rezultata;
- aktivnom sudjelovanju dionika u svim fazama procesa na europskoj, nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini;
- naglasak na uključivanju pružatelja usluga SOO, nastavnika i predavača u testiranje i primjenu ishoda procesa;
- uključivanje osoba koje uče i njihovih organizacija na nacionalnoj i europskoj razini.

IV. PROVDEBA I IZVJEŠTAVANJE

Provedba Kopenhaškog procesa i njegovih prioriteta treba se poduprijeti kroz:

- učinkovitu upotrebu strukturalnih fondova za podršku reformi SOO na nacionalnoj razini;
- ciljnu upotrebu Programa cjeloživotnog učenja (2007.-2013.) kako bi se podržao proces, posebice za inovacije, testiranje, eksperimentiranje i primjenu;
- kontinuiranu potporu CEDFOP²⁰-u i ETF²¹-u te njihovim mrežama. Oni će posebice, nadgledati napredak u prioritetnim područjima i izvještavati o razvoju;
- aktivno sudjelovanje drugih važnih tijela i odbora Zajednice, ako što su Directors General for Vocational Training (DGV), Advisory Committee for Vocational Training (ACVT), Education and Training Coordination Group (ETCG);
- blisku suradnju na području statistika, indikatora i mjerila s EUROSTAT-om²², OECD-om²³, CEDEFOP-om, ETF-om;
- razmjenom informacija, stručnih iskustva i rezultat s trećim zemljama, posebice onim zemljama koje su uključene u politiku „proširenja“ i politikom „šireg europskog susjedstva“. Treba se pojačati suradnja s naprednim zemljama i međunarodnim organizacijama kao što su OECD.

Treba se osigurati pravo sudjelovanja na ovom poslu svih zemalja članica.

U godišnjim izvještajima o programima nacionalnih programima Lisabonske reforme posebna pažnja treba se posvetiti napretku u SOO.

Integrirani dvogodišnji izvještaj o radnom programu „Obrazovanje i osposobljavanje 2010.“ Trebao bi uključiti poseban dio koji se odnosi na SOO, omogućavajući praćenje napretka i prepoznavanje ključnih ishoda o kojima treba izvijestiti Europsko Vijeće.

Proces je poduprt „Akcijskim okvirom za cjeloživotni razvoj kompetencija i kvalifikacija“²⁴ Europskih socijalnih partnera koji je također podložan godišnjim izvještajima o ostvarivanju.

¹ Zemlje članice EU (Austrija, Belgija, Cipar, Češka Republika, Danska, Estonija, Finska, Francuska, Njemačka, Grčka, mađarska, Irska, Italija, Latvija, Litva, Luksemburg, Malta, Nizozemska, Poljska, Portugal, Slovenija, Slovačka, Španjolska, Švedska, Ujedinjeno Kraljevstvo), zemlje pristupnice (Bugarska, Rumunjska), zemlje kandidati (Hrvatska, Turska) i EFTA/EEA zemlje (Island, Lihtenštajn, Norveška).

² ETUC (www.etuc.org), UNICEF (www.unicef.org), CEEP (www.ceep.org)

³ www.minedu.fi/vet2006

⁴ http://ec.europa.eu/growthandjobs/index_en.htm

⁵ http://ec.europa.eu/education/policies/2010/III_en.html

⁶ Zaključci predsjedništva, Briselsko Europsko Vijeće, 23.- 24. ožujka 2006 (doc. 7775/06). <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/06/st07/st07775.en06.pdf>

⁷ http://ec.europa.eu/education/policies/2010/doc/comm481_en.pdf

⁸ http://ec.europa.eu/education/policies/2010/vocational_en.html

⁹ http://ec.europa.eu/education/copenhagen/copenhagen_declaration_en.pdf

¹⁰ http://ec.europa.eu/education/news/ip/docs/maastricht_com_en.pdf

and <http://www.vetconference-maastricht2004.nl/>

¹¹ Kao što je natjecanje European Skills koje će se organizirati u Nizozemskoj 2008

<http://www.euroskills2008.nl/wm.cgi> i dvogodišnja natjecanja World Skills

<http://www.wsc2005helsinki.com/>

¹² Ključna poruka proljetnom Europskom Vijeću (doc. 7620/06)

http://ec.europa.eu/education/policies/2010/doc/jointkey06_en.pdf

¹³ Zaključci Vijeća o osiguravanju kvalitete u SOO (doc. 9599/04)

http://ec.europa.eu/education/policies/2010/doc/vetquality_en.pdf

¹⁴ http://ec.europa.eu/education/ecvt/index_en.html

¹⁵ http://ec.europa.eu/education/programmes/socrates/ects/index_en.html

¹⁶ http://www.trainingvillage.gr/etv/Projects_Networks/quality/

¹⁷ http://ec.europa.eu/education/policies/educ/eqf/index_en.html

¹⁸ http://ec.europa.eu/education/programmes/europass/index_en.html and

http://europass.cedefop.europa.eu/http://ec.europa.eu/education/policies/educ/eqf/index_en.html

¹⁹ Zaključci Vijeća od 24. svibnja 2005. o novim indikatorima u obrazovanju is osposobljavanju (OJ C 141, 10.6.2005, p.7)

<http://eur->

lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/oj/2005/c_141/c_14120050610en00070008.pdf

²⁰ <http://www.cedefop.europa.eu/>

²¹ <http://www.etf.europa.eu/>

²² <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/>

²³ <http://www.oecd.org/>

²⁴ http://www.ueapme.com/docs/pos_papers/2002/FINAL%20DSE%20Framework%20Of%20actions%20EN.doc